

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

ISBN 978-617-8430-05-4

© НУ «Одеська юридична академія, 2024
© Автори статей, 2024

Маршук Юлія Сергіївна ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ, ЗАПОДІЯНОЇ ВНАСЛІДОК НЕНАЛЕЖНОГО НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ: ТЯГАР ДОВЕДЕННЯ ВИНИ	606
Новиченко Михайло Юрійович МІСЦЕ КРИПТОВАЛЮТИ В СИСТЕМІ ЦИФРОВИХ ПЛАТІЖНИХ ІНСТРУМЕНТІВ	609
Оскілко Олексій Олегович ДО ОКРЕМИХ ПИТАНЬ ВИЗНАЧЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.....	610
Романовський Денис Сергійович АЛІМЕНТНІ ПРАВОВІДНОСИНИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ (ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНА ПЕРСПЕКТИВА)	613
Сухий Євген Олександрович ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПРАВА НА ЖИТЛО.....	615
Шамота Олександр Володимирович ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У СІМЕЙНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ.....	617
Якушев Станіслав Ігорович КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ІНСТИТУТУ КОМПЕНСАЦІЇ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ (НА ПРИКЛАДІ ФРАНЦІЇ ТА АНГЛІЇ)	618

СЕКЦІЯ 14. ЦИВІЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО У СВІТЛІ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ

Голубева Неллі Юріївна ДО ПИТАННЯ ПРО ПОЗБАВЛЕННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ ЩОДО ДИТИНИ, ЯКА ДОСЯГЛА ПОВНОЛІТТЯ.....	621
Андронов Ігор Володимирович БЕЗПАПЕРОВИЙ ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС	623
Бут Ілля Олександрович АЛЬТЕРНАТИВНІ ПОЗОВНІ ВИМОГИ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ	626
Дрогозюк Крістіна Борисівна ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗМІЩЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ В ОНЛАЙН-БЛОГАХ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	628
Павлова Юлія Сергіївна ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СУДОВІЙ СИСТЕМІ	630
Полуніна Ольга Олександрівна ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРІШЕННЯ СПРАВ ПРО УСИНОВЛЕННЯ: ВНУТРІШНІ ТА МІЖНАРОДНІ ВИМІРИ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ.....	632
Полюк Юлія Іванівна ПОЗАСУДОВІ ПРОЦЕДУРИ ЗАХИСТУ ЯК СПОСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА.....	634
Стоянова Тетяна Анатоліївна РОЛЬ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ СТРОКІВ У СПРАВАХ ПРО ВИДАЧУ ТА ПРОДОВЖЕННЯ ОБМЕЖУВАЛЬНОГО ПРИПИСУ	636
Цал-Цалко Юлія Юліївна ТИМЧАСОВИЙ ПРИХИСТОК ДИТИНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	638
Яніцька Інна Анатоліївна ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЩОДО ОПІКИ ТА ПІКЛУВАННЯ НАД ДІТЬМИ. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УКРАЇНІ	640
Гончарук Анастасія Сергіївна РІВНІСТЬ СТОРІН В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: МІФ ЧИ РЕАЛЬНІСТЬ	641
Кикоть Артем Володимирович РОЛЬ УСНИХ ДОКАЗІВ У ФОРМУВАННІ СИСТЕМИ РИМСЬКОГО ПРАВА.....	644
Петренко Наталія Дмитрівна ШТРАФ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ БРАЗИЛІЇ.....	645
Привиденцев Олександр Геннадійович ОРИГІНАЛ ЕЛЕКТРОННОГО ПОВІДОМЛЕННЯ ЯК ДОКАЗ В РАМКАХ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА.....	647
Сатановська Олена Валентинівна ЕЛЕМЕНТИ ЖИТЛОВИХ ПРАВОВІДНОСИН: СУБ'ЄКТ, ОБ'ЄКТ ТА ЗМІСТ	650
Снітко Андрій Сергійович НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ В РОЗВИТКУ ПРОЦЕДУРИ ОНЛАЙН ВИРІШЕННЯ СПОРІВ У СФЕРІ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ... ..	652

СЕКЦІЯ 15. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПАТЕНТНОЇ ЮСТИЦІЇ

Харитонов Олена Іванівна САМОЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ: ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ.....	655
---	-----

С. 175–179. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/33396/1/НАГЛЯД%20ЗА%20ДОТРИМАННЯМ%20ПРАВ%20ДІТЕЙ.pdf>

5. Порядок провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей: затв. постановою КМУ від 08.10.2008 р. № 905. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/905-2008-п#top> (дата звернення: 08.09.2022).

6. Погорецька Н. В. Міжнародне усиновлення: проблемні питання. *Форум права*. 2011. № 3. С. 59–62. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2011_3_102 (дата звернення: 08.09.2022).

Ключові слова: усиновлення, воєнний стан, нагляд за дотриманням прав, консульський облік.

Keywords: adoption, martial law, monitoring of rights, consular accounting.

Полюк Юлія Іванівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу,
кандидат юридичних наук, доцент*

ПОЗАСУДОВІ ПРОЦЕДУРИ ЗАХИСТУ ЯК СПОСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА

Нагальна необхідність запровадження простих, швидких та дистанційних способів вирішення спорів без потреби звертатися до традиційних судових установ виникла ще в умовах пандемії COVID-19, а з початком повномасштабного вторгнення РФ в Україну стало життєво-необхідним. Механізми онлайн вирішення спорів в судовій системі мають на меті сприяння ефективному, гнучкому та своєчасному доступу до судових послуг. Проблема перевантаженості судової системи великою кількістю справ, особливо цивільної юрисдикції, не є новою і найбільш дієвим та ефективним способами її вирішення є запровадження примирних процедур в судочинство, їх популяризація та стимулювання сторін щодо їх застосування.

Запровадження примирних процедур у вітчизняному цивільному судочинстві має відбуватися відповідно до вимог, що висувуються до України міжнародним співтовариством і в цьому напрямку є низка важливих Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи [1].

Шлях до поступового розширення альтернативних механізмів вирішення цивільно-правових спорів в Україні відкрився з закріпленням у 2004 році інституту мирової угоди на рівні національного законодавства. З метою підвищення якості правосуддя і зменшення навантаження на суди, запроваджуються законодавчі зміни спрямовані на заохочення сторін до укладання мирових угод на більш ранніх етапах судового процесу – у 2005 році «провадження у справі досудового розгляду» стає самостійною стадією цивільного процесу, де вчинення дій щодо з'ясування можливості врегулювання спору є однією з складових її мети. У 2017 році законодавець активно спрямовував зусилля на створення ефективних механізмів альтернативного вирішення спорів, посиливши стадію підготовчого провадження акцентуючи увагу на мирному врегулюванні спору саме на цьому етапі судочинства одночасно запроваджуючи врегулювання спору за участі судді, наділяючи суд новими правомочностями в цій сфері (ч. 4, 5 ст. 203 ЦПК України) і закріпивши у ч. 1 ст. 142 ЦПК України заохочення сторін до застосування примирливих процедур у вигляді повернення позивачу з державного бюджету 50% сплаченого судового збору. У 2021 році із прийняття Закону України «Про медіацію» процесуальне законодавство передбачило можливість зупинення провадження у справі задля врегулювання спору шляхом медіації. Таке законодавче забезпечення медіації як повернення позивачу 60% витрат з державного бюджету в разі вирішення спору через медіацію може ста-

ти додатковим стимулом для сторін звертатися до цього методу вирішення конфліктів, забезпечуючи їм більшу впевненість у відшкодуванні витрат у випадку успішного вирішення спору через медіацію.

В теорії та практиці цивільного процесуального права обговорювались переваги і недоліки вказаних процедур як окремо, так у співвідношенні, однак питання можливості і необхідності дистанційного врегулювання спору на сьогодні є одним з основних. Використання інформаційних технологій дає можливість частковому та повному онлайн-вирішенню спорів як в судах, так і в альтернативних позасудових процедурах.

Розвиток електронного правосуддя на рівні національного законодавства зумовлюється функціонуванням підсистемою ЄСІТС «Електронний суд», що забезпечує можливість обміну (надсилання та отримання) документами (в тому числі процесуальними документами, письмовими та електронними доказами тощо) між судом та учасниками судового процесу, між користувачем цієї підсистеми та Вищою радою правосуддя, а також отримувати інформацію про стан і результати розгляду таких документів чи інші документи [2]. Натомість безпосередня участь в судових засіданнях в режимі онлайн через відеоконференції та можливість подання в цей момент документів (у тому числі процесуальних документів, письмових та електронних доказів тощо) забезпечує підсистема відеоконференцій зв'язок [2].

Цивільне процесуальне законодавство передбачає два способи участі учасника справи у судовому засіданні в режимі відеоконференції: в приміщенні суду та поза межами приміщення суду, що передбачає можливість використання власних технічних засобів. Запровадження останнього було зумовлено інтенсифікацією сучасних тенденції в застосуванні цифрових технологій, що носять глобальний характер.

Слід відзначити, що можливість дистанційної участі при проведенні спільних та (або) закритих нарад при врегулювання спору за участю судді також передбачена і здійснюється вона згідно з ч. 1 ст. 203 ЦПК України в режимі відеоконференції в порядку, визначеному ст. 212 ЦПК України [3]. Отже, правила дистанційної участі в цій процедурі є тотожними як в судовому процесі, забезпечуються однією системою і вимагають використання засобів електронної ідентифікації відповідно до законів України.

Щодо можливості проведення медіації в дистанційному режимі слід відзначити спрощеність та розширення можливостей її здійснення у порівнянні з процедурою врегулювання спору за участі судді. Так, протоколом № 32 від 10.11.2021 було затверджено рішенням правління ГО «НАМУ» «Рекомендації для медіаторів щодо підготовки та проведення онлайн-медіації», які регламентували можливість використання в процесі проведення переговорів у онлайн-режимі інформаційно-комунікаційних технологій дистанційної синхронної (одночасної) та/чи асинхронної (неодночасної) комунікації [4].

Тож, процесуальне законодавство характеризується спрямованістю на вирішення спору через примирливі процедури, розширюючи можливості застосування існуючих (укладання мирової угоди, передача справи на розгляд третейського суду), запроваджуючи нові (позасудове врегулювання спору шляхом медіації, врегулювання спору за участю судді) і передбачаючи заохочення для їх застосування у вигляді повернення позивачу з державного бюджету 50 або 60 відсотків сплаченого судового збору за умови, що сторони примирилися до початку розгляду справи по суті (ч. 1 ст. 142 ЦПК України). При цьому запровадження інформаційних технологій як в цивільне судочинство, так і в альтернативні позасудові процедури в цілому слід оцінити позитивно, адже вони розширюють процесуальні можливості сторін щодо більш швидкого та ефективного врегулювання спору, хоча і мають низку недоліків і ризиків.

Список використаних джерел

1. Голубева Н. Ю., Бут І. О., Полуніна О. О., Полюк Ю. І., Цал-Цалко Ю. Ю. Сучасні проблеми цивільного та цивільно-процесуального права (в частині цивільно-процесуального права) : навч.-метод. посіб. Одеса : Фенікс, 2023. 190 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/26554>

2. Про затвердження Положення про порядок функціонування окремих підсистем Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи : рішення Вищої ради правосуддя від 17.08.2021 р. № 1845/0/15-21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910-21#Text>

3. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. Дата оновлення: 31.12.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>

4. Рекомендації для медіаторів щодо підготовки та проведення онлайн-медіації : протокол № 32 від 10.11.2021 р. URL: http://namu.com.ua/ua/downloads/on-linemediation/%D0%A0%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97%20%D0%B4%D0%BB%D1%8F%20%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B2%20_%20%D0%BE%D0%BD%D0%BB%D0%B0%D0%B9%D0%BD-%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F.pdf

Ключові слова: інформаційні технології, електронний суд, онлайн вирішення спору, примирні процедури, урегулювання спору за участю судді, медіація, мирова угода.

Keywords: information technology, electronic court, online dispute resolution, conciliation procedures, dispute settlement with the participation of a judge, mediation, amicable settlement.

Стоянова Тетяна Анатоліївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу,
кандидат юридичних наук, доцент*

РОЛЬ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ СТРОКІВ У СПРАВАХ ПРО ВИДАЧУ ТА ПРОДОВЖЕННЯ ОБМЕЖУВАЛЬНОГО ПРИПISУ

Цивільні процесуальні строки відіграють одну з важливих функцій в судовому процесі. Якби не було б встановлених законом чи судом проміжків часу для вчинення процесуальних дій – виконати задачу цивільного судочинства було б не можливо.

Цивільний процесуальний строк – це визначений законом, чи судом проміжок часу, протягом якого суд або учасники судового процесу повинні вчинити певну процесуальну дію [1, с. 163].

Для справ про видачу і продовження обмежувального припису процесуальний строк відіграє велику роль у зв'язку з необхідністю швидкого розгляду, який зумовлений специфікою справи, зокрема, від застосування обмежувального припису може залежати стан здоров'я, життя особи.

Метою даної наукової роботи є теоретичний аналіз строків у справах про видачу або продовження обмежувального припису шляхом синтезу положень цивільного процесуального та спеціального законодавства щодо боротьби з домашнім насильством.

В першу чергу слід звернутися до загально правової класифікації строків у цивільному процесуальному праві. Класифікують процесуальні строки за різними критеріями.

За способом встановлення виокремлюють – встановлені судом або встановлені законом. Строки встановлені судом – це такий проміжок часу, встановлення якого є імперативно-диспозитивною правомочністю суду, що встановлюється за його рішенням.

Наприклад, у справах про видачу чи продовження обмежувального припису *строками, встановленими судом* є видача обмежувального припису на строк *від одного до шести місяців*, згідно до ч. 4. ст. 26 Законом України “Про запобігання та протидію домашньому насильству” [2]. Чому в даному випадку слід вважати, що даний строк є строком встановленим судом, а ні законом? Оскільки, саме суд, з урахуванням обставин справи, встановлює конкретний строк для суб'єктів звернення, безумовно в межах встановлених законом, то слід дійти висновку, що